

Strasbourg, 12.3.2013
COM(2013) 126 final

**SPOROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU, EVROPSKEMU
EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ**

**Priprava evropskih volitev leta 2014: nadaljnja krepitev demokratične in učinkovite
izvedbe evropskih volitev**

SPOROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU, EVROPSKEMU EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ

Priprava evropskih volitev leta 2014: nadaljnja krepitev demokratične in učinkovite izvedbe evropskih volitev

1. UVOD

Evropske volitve leta 2014 bodo prve od začetka veljavnosti Lizbonske pogodbe. Bodo pa še toliko pomembnejše, saj Evropska unija sprejema pomembne ukrepe v smeri prave ekonomske in monetarne unije, ki temelji na demokratični legitimnosti.

Lizbonska pogodba je okrepila demokratične temelje Unije. Povečuje vlogo državljanov EU kot političnega akterja v EU¹ z vzpostavitvijo trdne povezave med državljani, uveljavljanjem njihovih političnih pravic in demokratičnega življenja Unije². Lizbonska pogodba poudarja vlogo Evropskega parlamenta kot predstavniške demokratične skupščine Unije. Poleg tega Lizbonska pogodba z uvedbo državljanske pobude državljanom EU omogoča, da bolj neposredno in v celoti sodelujejo v demokratičnem življenju Unije³.

Evropska komisija se je zavezala, da bo v celoti izkoristila obstoječe določbe Lizbonske pogodbe za nadaljnjo krepitev preglednosti in evropske razsežnosti evropskih volitev, s čimer bo okrepila demokratično legitimnost postopka odločanja v EU in približala sistem državljanom Unije. To je zlasti pomembno glede na ukrepe, ki so na ravni EU nujni za reševanje finančne in državne dolžniške krize. Navedeno je prav tako lahko odskočna deska za nadaljnje reforme Pogodbe, ki bi utrdile temelje Evropske unije kot demokratične organizacije.

Državljanom so na ravni Unije neposredno zastopani v Evropskem parlamentu⁴. Večjo usmerjenost na državljane je še dodatno potrdila nova opredelitev poslancev Evropskega parlamenta kot „predstavnik[ov] državljanov Unije“⁵ in ne zgolj kot „predstavnik[ov] narodov držav, združenih v Skupnosti“⁶. Poleg tega Lizbonska pogodba podeljuje večja pooblastila Evropskemu parlamentu, s čimer je utrdila njegovo vlogo enakopravnega sozakonodajalca skupaj s Svetom. Evropski parlament zdaj odloča o veliki večini zakonodaje EU in si s Svetom deli pooblastila nad celotnim proračunom EU, pri čemer je tudi za sprejetje večletnega finančnega okvira potrebno njegovo soglasje.

V poročilu iz leta 2010 o evropskih volitvah leta 2009⁷ je Komisija ocenila izvajanje zakonodaje EU, sodelovanje državljanov ter ozaveščenost o volitvah in z njimi povezanih pravicah. V poročilu o državljanstvu EU iz leta 2010 Odpravljanje ovir za pravice državljanov

¹ Člen 10(3) Pogodbe o Evropski uniji (PEU): „Vsak državljan ima pravico sodelovati v demokratičnem življenju Unije. Odločitve se sprejemajo kar najbolj odprto in v kar najtesnejši povezavi z državljani.“

² Naslov II PEU vključuje državljanstvo EU med določbe o demokratičnih načelih (člen 9 PEU) in krepi povezavo med državljanstvom in demokracijo (člena 10 in 11 PEU).

³ Člen 11(4) OEU: „Najmanj milijon državljanov Unije iz večjega števila držav članic lahko s svojo pobudo Evropsko komisijo pozove, da v okviru svojih pristojnosti predloži ustrezen predlog v zadevah, za katere državljani menijo, da je za izvajanje Pogodb treba sprejeti pravni akt Unije.“

⁴ Člen 10(2) PEU.

⁵ Člen 14(2) PEU.

⁶ Člen 189 Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti.

⁷ COM(2010) 605 final – Poročilo o volitvah poslancev Evropskega parlamenta (Akt iz leta 1976, kakor je bil spremenjen s Sklepom 2002/772/ES, Euratom) in udeležbi državljanov Evropske unije na volitvah v Evropski parlament v državi članici prebivanja (Direktiva 93/109/ES).

EU⁸ je bilo poudarjeno, da je treba povečati ozaveščenost državljanov EU o evropskih volitvah, njihovih pravicah ter vplivu politik EU na njihovo vsakdanje življenje. Komisija je poudarila tudi potrebo po odpravljanju pomanjkljivosti pri uporabi skupnih demokratičnih načel evropskih volitev in po odstranitvi ovir, s katerimi se soočajo državljani pri učinkovitem uveljavljanju svojih volilnih pravic.

Glede na okrepljeno vlogo in pooblastila Evropskega parlamenta je izredno pomembno izpopolniti postopek izvolitve poslancev in mu nameniti več pozornosti.

Predsednik Evropske komisije José Manuel Barroso je v svojem govoru o stanju Unije 2012⁹ pozval k oblikovanju poglobljene in prave ekonomske unije, ki temelji na politični uniji, in poudaril, da sta „[v]zdržnost in verodostojnost ekonomske in monetarne unije [...] navsezadnje odvisna od institucij in političnega modela, na katerem temelji. Zato se je treba ob ekonomski in monetarni uniji vprašati o politični uniji in evropski demokraciji, na katerih mora biti zasnovana.“ Predsednik Barroso je s pogledom, uprtim k politični uniji, izrazil zavezanost Komisije h konkretnim ukrepom za razvoj evropskega javnega prostora ter k predložitvi nadaljnjih predlogov o tem, kako bi Evropska unija lahko pravočasno postala bolj odprta in demokratična za razpravo pred evropskimi volitvami leta 2014.

Komisija je v sporočilu iz 28. novembra 2012 Načrt za poglobljeno in pravo ekonomsko in monetarno unijo – Začetek evropske razprave¹⁰ predlagala „okrepljeno demokratično legitimnost in odgovornost“ kot nujen del vsake reforme Evropske unije. Kot je nadalje poudarjeno v poročilu Na poti k pravi ekonomski in monetarni uniji, ki ga je pripravil predsednik Evropskega sveta v tesnem sodelovanju s predsedniki Komisije, Euroskupine in Evropske centralne banke¹¹, sta demokratična legitimnost in odgovornost temelj prave ekonomske in monetarne unije.

Po Evropi na vseh ravneh poteka politični dialog o prihodnosti Evrope. Ta vključuje vrsto dialogov z državljani, v katerih sodelujejo evropski in nacionalni politiki ter državljani v okviru evropskega leta državljanov¹². Mnoge ideje, ki izhajajo iz tega procesa, so nastale zaradi potrebe po močnejši povezavi med EU in njenimi državljani.

Povezovanje in legitimnost morata napredovati vzporedno. Več demokracije je posledica večjega institucionalnega povezovanja, ki je potrebno, da bi bila Evropska unija kos trenutnim svetovnim izzivom. V zvezi s tem je nujno treba okrepiti povezave med državljani EU in demokratičnim procesom Unije.

To sporočilo opisuje pobude Komisije za poenostavitev sodelovanja državljanov v evropskih volitvah leta 2014 in varovanje spoštovanja demokratičnih načel teh volitev, s čimer se uresničuje zaveza predsednika Barrosa, da se kot prvi konkretni ukrep poglobi vseevropska razprava in okrepi evropska razsežnost evropskih volitev. Sporočilo spremljajo priporočila, ki naj bi okrepila demokratično in učinkovito izvedbo evropskih volitev¹³.

⁸ COM(2010) 603 final.

⁹ Plenarno zasedanje Evropskega parlamenta, 12. septembra 2012, Strasbourg, na voljo na: <http://ec.europa.eu/soteu2012/>.

¹⁰ COM(2012) 777 final/2.

¹¹ http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_Data/docs/pressdata/en/ec/134069.pdf.

¹² http://ec.europa.eu/european-debate/index_sl.htm.

¹³ C(2013) 1303 final.

2. NADALJNA KREPITEV DEMOKRATIČNE IZVEDBE EVROPSKIH VOLITEV

Na splošno se državljani EU zavedajo pomena evropskih volitev kot sredstva za sodelovanje v demokratičnem življenju Unije. Vendar pa se ne zavedajo, kako te volitve vplivajo na njihovo vsakdanje življenje in katere politične usmeritve so jim na voljo, to pa negativno vpliva na udeležbo na evropskih volitvah.

- *Skoraj šest od desetih državljanov EU je prepričanih, da je udeležba na evropskih volitvah najboljši način za zagotovitev, da nosilci odločanja v EU slišijo njihov glas*¹⁴.
- *Več kot sedem od desetih državljanov EU je prepričanih, da bi bila volilna udeležba večja, če bi politične stranke v vsem gradivu za kampanjo prikazale, s katero evropsko politično stranko so povezane*¹⁵.
- *Več kot osem od desetih državljanov EU trdi, da bi bila njihova motivacija za udeležbo na evropskih volitvah večja, če bi dobili več informacij o programih in ciljih kandidatov in strank v Evropskem parlamentu, o vplivu EU na njihovo življenje ter o volitvah samih*¹⁶.
- *Šest od desetih državljanov EU, ki so se odzvali na javno posvetovanje, bi najprej volilo za politični program, ki bi izboljšal njihovo vsakdanje življenje, na drugem mestu bi bil program za krepitev gospodarstva EU, na tretjem pa program za odpravo socialnih razlik v EU*¹⁷.

Navedene raziskave kažejo, da si državljani EU očitno želijo izbirati med smiselnimi političnimi možnostmi o evropskih vprašanjih, ki neposredno vplivajo na njihovo življenje. Glede na to se zdi, da prevladovanje nacionalnih tem, ki zasenčijo vprašanja, pomembna za EU, negativno vpliva na volilno udeležbo na evropskih volitvah. Kot je poudaril predsednik Barroso v govoru o stanju Unije 2012, se politična razprava prepogosto omeji na raven nacionalnih strank. Zato zelo pogosto ni prave povezave med političnimi strankami na nacionalni ravni in evropskimi političnimi strankami.

Za boljši prikaz povezave med političnimi procesi na nacionalni ravni in na ravni EU je treba državljanom bolj jasno predstaviti povezave med zadevnimi glavnimi akterji. To je mogoče neposredno uresničiti z okrepitvijo evropskih političnih strank in povečanjem njihove vidnosti.

Evropske politične stranke kot nadnacionalni akterji, ki imajo ključno vlogo pri zastopanju državljanov na evropski ravni, so v najboljšem položaju za premostitev razkoraka med politikami EU in državljani. To ključno vlogo evropskim političnim strankam nalaga Lizbonska pogodba, ki določa, da „prispevajo k oblikovanju evropske politične zavesti in k izražanju volje državljanov Unije“¹⁸.

Da bi evropskim političnim strankam omogočili, da v celoti izpolnijo svojo nalogo, je Komisija sprejela predlog Uredbe o statutu in financiranju evropskih političnih strank in

¹⁴ Raziskava Eurobarometer Evropskega parlamenta EB/EP 77.4, „Dve leti do evropskih volitev leta 2014“ (*Two years to go to the 2014 European elections*), Bruselj, 20. avgusta 2012.

¹⁵ Raziskava Flash Eurobarometer 364 o volilnih pravicah državljanov EU; terensko delo, opravljeno novembra 2012.

¹⁶ Prav tam.

¹⁷ Javno posvetovanje „Državljan EU: vaše pravice, vaša prihodnost“ (*EU citizens – your rights, your future*), ki ga je Komisija organizirala od maja do septembra 2012 v okviru poročila za leto 2013 o državljanstvu EU.

¹⁸ Člen 10(4) PEU in člen 12(2) Listine Evropske unije o temeljnih pravicah.

evropskih političnih fundacij¹⁹. Namen predloga je zagotoviti, da bi evropske politične stranke imele koristi od bolj vidnega statusa ter prožnejšega, preglednejšega in učinkovitejšega okvira financiranja.

Ta predlog prav tako zahteva, da vseevropske politične stranke med volitvami sprejmejo vse ustrezne ukrepe, da državljane EU obvestijo o povezanosti z nacionalnimi političnimi strankami in njihovimi kandidati²⁰.

Da bi še dodatno poudarili povezavo med vseevropskimi in nacionalnimi strankami, Komisija priporoča, da tudi nacionalne stranke pojasnijo svojo povezanost z vseevropskimi političnimi strankami.

Ustvarjanje vidne povezave med nacionalnimi strankami, za katere glasujejo državljani EU, in evropskimi političnimi strankami, s katerimi so nacionalne stranke povezane, bi pomembno vplivalo na preglednost postopka odločanja v EU. Povečanje vidnosti evropskih političnih strank v celotnem volilnem procesu, od kampanje do oddaje glasov, bi povečalo odgovornost političnih strank, ki sodelujejo v evropskem volilnem procesu, in zaupanje volivcev v ta proces. Državljeni bi se bolj zavedali posledic na evropski ravni, ki izhajajo iz glasovanja za nacionalno stranko.

Pomembno je, da države članice v svojem volilnem sistemu spodbujajo in poenostavijo obveščanje volivcev o povezavah med nacionalnimi strankami in evropskimi političnimi strankami. Hkrati bi morale nacionalne politične stranke, ki sodelujejo na evropskih volitvah, pred volitvami oznaniti svojo povezanost z evropskimi političnimi strankami.

Volitve v Evropski parlament trenutno potekajo ob različnih dneh v različnih državah članicah. To utruje vtis, da so evropske volitve predvsem nacionalne volitve, ne pa skupen projekt. Z določitvijo evropskega volilnega dne in zaprtjem volišč ob istem času bi skupna udeležba državljanov v vsej Uniji bolje ponazorila predstavniško demokracijo, na kateri temelji EU.

Države članice bi se morale dogovoriti o enotnem volilnem dnevu v Evropski parlament in zaprtju volišč ob istem času.

3. MOČNEJŠA POVEZAVA MED GLASOVI DRŽAVLJANOV EU IN IZVOLITVIJO PREDSEDNIKA KOMISIJE

Lizbonska pogodba krepi vlogo Evropskega parlamenta in njegovo odgovornost v zvezi s Komisijo: Evropski parlament izvoli predsednika Komisije na podlagi predloga Evropskega sveta, ki pa mora upoštevati rezultate evropskih volitev²¹.

Predsednik Komisije je ključna figura izvršne oblasti EU in bi moral biti izbrati po jasnem postopku. Vsaka politična stranka bi morala v volilnem procesu oznaniti svojega kandidata za predsednika Komisije.

¹⁹ COM(2012) 499 final.

²⁰ Glej člen 17(3) predloga Uredbe.

²¹ Člen 17(7) PEU: „Ob upoštevanju volitev v Evropski parlament in po opravljenih ustreznih posvetovanjih Evropski svet s kvalificirano večino Evropskemu parlamentu predlaga kandidata za predsednika Komisije. Evropski parlament izvoli tega kandidata z večino svojih članov.“ Izjava št. 11 o členu 17(6) in (7) Pogodbe o Evropski uniji navaja, da sta Evropski parlament in Evropski svet v skladu z določbami pogodb skupaj odgovorna za nemoten potek postopka za izvolitev predsednika Evropske komisije, ter določa, katera posvetovanja so v tem okviru potrebna.

V skladu s Pogodbo bi morali rezultati evropskih volitev imeti odločilno vlogo pri določitvi, kateri kandidat postane predsednik Komisije²².

Eden od dveh državljanov EU bi bil bolj nagnjen k udeležbi na evropskih volitvah leta 2014, če bi vsako od glavnih evropskih političnih zavezništev na podlagi skupnega programa določilo kandidata za funkcijo predsednika Evropske komisije²³.

Kot je poudaril predsednik Barroso v svojem govoru o stanju Unije 2012: „Za poglobitev vseevropske politične razprave bi bilo pomembno, da bi evropske politične stranke predstavile svoje kandidate za mesto predsednika Komisije že na volitvah v Evropski parlament, ki bodo leta 2014. [...] Tako bi se še bolj poudarila možnost izbire za Evropejce, da na teh volitvah izrazijo svojo izbiro.“

Resolucija Parlamenta z dne 22. novembra 2012 o volitvah v Evropski parlament leta 2014²⁴ je pozvala evropske politične stranke, naj imenujejo kandidate za predsednika Komisije, od teh pa pričakuje vodilno vlogo v parlamentarni volilni kampanji, zlasti tako, da bodo osebno predstavili svoje programe v vseh državah članicah Unije. Evropski parlament je nadalje poudaril, da je pomembno okrepiti politično legitimnost Parlamenta in Komisije z bolj neposredno povezavo med njuno izvolitvijo in izbiro volivcev.

V sporočilu Komisije z dne 28. novembra 2012 Načrt za poglobljeno in pravo ekonomsko in monetarno unijo – Začetek evropske razprave²⁵ je bilo poudarjeno imenovanje kandidatov za mesto predsednika Komisije s strani političnih strank v okviru evropskih volitev leta 2014 kot eden od bistvenih korakov za spodbujanje oblikovanja prave evropske politične sfere.

Če evropske politične stranke in nacionalne politične stranke oznanijo svoje kandidate za funkcijo predsednika Komisije in program kandidatov v okviru evropskih volitev, bo tako ustvarjena konkretna in vidna povezava med posameznim glasom državljanov EU za kandidata za poslanca Evropskega parlamenta in kandidatom za predsednika Komisije, ki mu je namenila podporo stranka kandidata za poslanca Evropskega parlamenta.

To bi pomagalo državljanom EU, da bi bolje razumeli, katerega kandidata za predsednika Komisije bodo pravzaprav podprli s svojim glasom. Tako bi se povečala legitimnost predsednika Komisije, na splošno pa demokratična legitimnost celotnega postopka odločanja v EU. Poleg tega bi z okrepitevijo povezave med izvolitvijo predstavnikov državljanov ter postopkom izbire in izvolitve vodje evropske izvršne oblasti lahko prispevali k povečanju volilne udeležbe na evropskih volitvah. Ko v Združenih državah Amerike volitve v kongres potekajo istega leta kot predsedniške volitve, je volilna udeležba večja kot sicer (ko je samo okoli 40-odstotna).

Namen političnih oddaj je omogočiti volivcem, da sprejmejo premišljene odločitve. Nacionalne politične stranke bi morale izkoristiti te možnosti, da predstavijo svoje kandidate in programe v okolju, ki spodbuja pluralnost medijev in odprto demokratično razpravo ob upoštevanju člena 11 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah.

²² Glej opombo 21.

²³ Raziskava Eurobarometer EB/EP 77.4, 20. avgusta 2012, navedena zgoraj.

²⁴ Resolucija Evropskega parlamenta z dne 22. novembra 2012 o volitvah v Evropski parlament leta 2014, 2012/2829(RSP).

²⁵ COM(2012) 777 final/2.

4. NADALJNJA KREPITEV UČINKOVITE IZVEDBE EVROPSKIH VOLITEV OB HKRATNEM ZMANJŠEVANJU UPRAVNEGA BREMENA ZA DRŽAVE ČLANICE

Pravo EU zagotavlja, da ima vsak državljan EU, ki prebiva v neki državi članici, nima pa njenega državljanstva, pravico, da v tej državi voli in je voljen na evropskih volitvah pod enakimi pogoji, kakor državljani te države²⁶.

Za zagotovitev legitimnosti evropskih volitev Direktiva 93/109/ES določa postopke, ki zagotavljajo, da državljani EU ne morejo glasovati niti kandidirati na istih volitvah v matični državi članici in državi članici prebivanja²⁷.

Poročilo Komisije o evropskih volitvah leta 2009²⁸ je pokazalo na težave pri delovanju teh postopkov. Kot je navedeno tudi v poročilu o državljanstvu EU iz leta 2010²⁹, lahko ti postopki pogosto povzročijo preveliko breme za nacionalne uprave, nesorazmerno glede na dejanski obseg problema večkratnega glasovanja in večkratnih kandidatur. Zato je Komisija objavila svojo namero, da bo izpopolnila te postopke (ukrep 19 poročila o državljanstvu EU iz leta 2010).

Komisija je na podlagi posvetovanj z volilnimi strokovnjaki iz držav članic pripravila priporočila za nacionalne volilne organe o različnih vidikih mehanizma za preprečevanje večkratnega glasovanja. Priporočila poenostavljajo mehanizem in povečujejo njegovo učinkovitost pri preprečevanju zlorab.

Priporočilo, sprejeto skupaj s tem sporočilom, državam članicam zlasti priporoča:

- ustanovitev enega samega organa za stike v vsaki državi članici za bolj nemoteno izmenjavo podatkov z drugimi državami članicami;
- upoštevanje različnih volilnih koledarjev držav članic pri izmenjavi podatkov;
- zagotavljanje dodatnih osebnih podatkov, ki bi lahko bili potrebni za učinkovitejšo identifikacijo registriranih volivcev EU v volilnih imenikih v njihovi državi članici prebivanja.

Ta priporočila, izdana veliko pred naslednjimi evropskimi volitvami, lahko zato prispevajo k znatnemu izboljšanju delovanja mehanizma za preprečevanje zlorab, s tem da povečajo njegovo učinkovitost in zmanjšajo upravno breme.

²⁶ Člen 22(2) PDEU in Direktiva Sveta 93/109/ES z dne 6. decembra 1993 o podrobni ureditvi uresničevanja aktivne in pasivne volilne pravice na volitvah v Evropski parlament za državljane Unije, ki prebivajo v državi članici, niso pa njeni državljani (UL L 329, 30.12.1993, str. 34).

²⁷ Mehanizem vključuje izmenjavo podatkov med državami članicami o državljanih EU, ki so vpisani v volilni imenik ali kandidirajo v državi članici prebivanja. Na podlagi podatkov, ki jih pošlje država članica prebivanja, mora matična država članica zadevne državljane odstraniti iz volilnega imenika (ali jim drugače preprečiti, da volijo ali kandidirajo).

²⁸ COM(2010) 605 final.

²⁹ COM(2010) 603 final.

5. ODSTRANJEVANJE OVIR PRI UVELJAVLJANJU VOLILNIH PRAVIC DRŽAVLJANOV EU IN ZAGOTAVLJANJE SPOŠTOVANJA SKUPNIH NAČEL EU

5.1. Uveljavljanje volilnih pravic državljanov EU, ki bivajo v državi članici, ki ni njihova matična država

Komisija je v poročilu o državljanstvu EU iz leta 2010³⁰ poudarila potrebo po zagotovitvi, da se volilne pravice državljanov EU, ki bivajo v državi članici, ki ni njihova matična država, izvajajo v celoti v EU (ukrep 18).

Komisija je ugotovila, da nekatere države članice od državljanov EU iz drugih držav članic zahtevajo izpolnitev pogojev za registriranje volivcev, poleg tistih, ki jih določa Direktiva 93/109/ES o uresničevanju aktivne in pasivne volilne pravice na volitvah v Evropski parlament. Takšni dodatni pogoji vključujejo na primer pogoj, da je volivec imetnik nacionalne osebne izkaznice, in obveznost obnovitve registracije za vsake evropske volitve. Poleg tega je Komisija ugotovila, da nekatere države članice državljanov EU iz drugih držav članic ne obveščajo ustrezno glede njihove pravice do udeležbe na evropskih volitvah.

Komisija je po poročilu o državljanstvu EU iz leta 2010 vzpostavila dialog z zadevnimi državami članicami za zagotovitev, da se državljani EU, ki bivajo v državi članici, ki ni njihova matična država, lahko udeležijo evropskih volitev pod enakimi pogoji kot državljani zadevne države članice, v skladu s pravom EU.

Zaradi tega dialoga so številne države članice spremenile svojo zakonodajo ali napovedale spremembe, namenjene uskladitvi svoje zakonodaje z zahtevami prava EU³¹. Komisija je v stiku s temi državami članicami, da bi zagotovila učinkovito uveljavljanje volilnih pravic državljanov EU v celotni EU, vključno z začetkom postopkov za ugotavljanje kršitev iz člena 258 Pogodbe o delovanju Evropske unije (PDEU), kjer je to primerno.

5.2. Zagotavljanje spoštovanja splošnih načel evropskih volitev

Pri organizaciji evropskih volitev morajo vse države članice upoštevati nekatera skupna načela, in sicer o tem, da so volitve svobodne, tajne, splošne in neposredne³². Ta načela, določena v pravu EU, med drugim prepovedujejo objavo rezultatov v eni državi članici, preden se zaprejo volišča v vseh državah članicah. Namen tega je preprečiti, da bi na volivce EU vplivali rezultati v državah članicah, kjer se je glasovanje že zaključilo, in tako zaščititi ključni element načela svobodnih volitev.

Kot je bilo napovedano v poročilu o državljanstvu EU iz leta 2010 (ukrep 17), je Komisija sprejela ukrepe za zagotovitev, da se to demokratično načelo spoštuje na naslednjih evropskih volitvah po vsej EU. Posledično so države članice sprejele ukrepe, potrebne za odpravo ugotovljenih težav³³.

³⁰ COM(2010) 603 final.

³¹ Ciper, Poljska in Romunija so sprejele novo zakonodajo; Češka, Madžarska, Litva, Slovaška in Slovenija so napovedale spremembe svoje zakonodaje, ki naj bi začele veljati pravočasno za evropske volitve leta 2014; Bolgarija in Malta sta pred kratkim sprejeli novo zakonodajo, ki je trenutno v postopku analize; Estonija in Latvija sta predložili zadovoljiva pojasnila glede skladnosti svoje zakonodaje s pravom EU.

³² Skupna načela so določena v Aktu iz leta 1976 o volitvah predstavnikov Evropskega parlamenta s splošnimi neposrednimi volitvami, ki je priložen Sklepu 76/787/ESPJ, EGS, Euratom z dne 20. septembra 1976, kakor je bil nazadnje spremenjen s Sklepom Sveta 2002/772/ES, Euratom (UL L 283, 21.10.2002, str. 1).

³³ Nizozemska je v zvezi s tem dala ustrezna navodila občinskim organom.

Komisija bo pozorno spremljala izvajanje ukrepov na evropskih volitvah leta 2014, da se zagotovi njihova ustreznost ter da uradna objava volilnih rezultatov poteka popolnoma v skladu z navedenim temeljnim demokratičnim načelom.

5.3. Odobritev odstopanja iz člena 22(2) PDEU

Člen 22(2) PDEU določa, da imajo državljani EU, ki prebivajo v drugi državi članici, nimajo pa njenega državljanstva, pravico do udeležbe na evropskih volitvah pod enakimi pogoji kot državljani te države članice. Prav tako dopušča odstopanja od tega pravila, kadar to upravičujejo razmere, značilne za neko državo članico.

Tako odstopanje je podrobno določenih v členu 14(1) Direktive 93/109/ES. Državam članicam omogoča, da od volivcev in kandidatov zahtevajo, da prebivajo v državi članici določeno minimalno obdobje, če delež prebivalcev z volilno pravico, ki so državljani drugih držav članic, presega 20 % vseh volivcev.

Luksemburg je edina država članica, ki je upravičena do odstopanja. Pri volitvah v preteklosti je izkoristil to odstopanje z omejitvijo volilne pravice in pravice kandidiranja državljanom drugih držav članic EU, ki so imeli svoje stalno prebivališče v Luksemburgu in so pred registracijo tam prebivali najmanj dve oziroma pet let v primeru pravice kandidiranja.

Glede na informacije, ki jih je Luksemburg 31. avgusta 2012 predložil Komisiji, skupno število državljanov EU z volilno pravico, ki bivajo v Luksemburgu, znaša 383 485, medtem ko število državljanov drugih držav članic EU z volilno pravico, ki bivajo v Luksemburgu, znaša 151 126. To pomeni, da je delež oseb, ki niso državljani, 39,41 %, kar presega prag 20 %. Zato se zdi, da razlogi, ki upravičujejo odstopanje v skladu s členom 22(2) PDEU, še vedno veljajo.

6. KREPITEV UDELEŽBE KANDIDATOV, KI SO DRŽAVLJANI DRUGIH DRŽAV ČLANIC EU, NA EVROPSKIH VOLITVAH: SPREMEMBA DIREKTIVE 93/109/ES

Poročilo Komisije o evropskih volitvah leta 2009 med različnimi razlogi za nizko udeležbo na evropskih volitvah poudarja, da le malo državljanov EU, ki prebivajo v neki državi članici, nimajo pa njenega državljanstva, izkoristi svojo pravico do kandidiranja v tej državi. Leta 2009 je kandidiralo samo 81 državljanov EU.

Komisija je ugotovila, da se državljani EU, ki želijo kandidirati na evropskih volitvah v državi članici, v katero so se preselili, srečujejo z dragimi in težavnimi upravnimi postopki. V poročilu o državljanstvu EU iz leta 2010 je napovedala, da bo obnovila pogajanja o spremembi Direktive 93/109/ES za poenostavitev sedanjih postopkov za kandidiranje državljanov EU, hkrati pa ohranila legitimnost evropskih volitev.

Po obnovitvi pogajanj s strani Komisije je Svet 20. decembra 2012 sprejel Direktivo 2013/1/EU³⁴ o spremembi Direktive 93/109/ES, ki med drugim določa, da kandidatom ni več treba predložiti dokazila, da jim v matični državi članici ni bila odvzeta volilna pravica. Namesto tega bodo morali v ta namen predložiti uradno izjavo, ki jo morajo preveriti volilni organi v državi članici, v kateri prebivajo. Ta poenostavljeni postopek se bo uporabljal na evropskih volitvah leta 2014.

³⁴

UL L 26, 26.1.2013, str. 28.

7. SKLEPNE UGOTOVITVE

Leto 2013 je evropsko leto državljanov. Zaznamuje 20. obletnico uvedbe državljanstva EU z Maastrichtsko pogodbo. Po vsej Evropi so na ravni Unije ter na nacionalni, regionalni in lokalni ravni organizirani številni dogodki, konference in javne razprave. Namen teh dogodkov je povečati ozaveščenost državljanov EU o njihovih pravicah v skladu s pravom EU, vključno s pravico do udeležbe v demokratičnem življenju Unije, ter jih spodbuditi k aktivnemu sodelovanju v javnih posvetovanjih o politikah in vprašanjih EU.

Evropsko leto državljanov je primerna priložnost, da se v prvi vrsti prisluhne zaskrbljenosti evropskih državljanov, da se poveča ozaveščenost o oprijemljivih učinkih politik EU na njihovo življenje, da se poudari pomen njihovega prispevka na oblikovanje EU in se jih vključi v politične razprave o evropskih vprašanjih. Evropsko leto državljanov je priložnost za državljane Unije, da jasno izrazijo svoje mnenje. Osrednja priložnost za zagotavljanje tega pa so volitve v Evropski parlament.

V zvezi z evropskimi volitvami leta 2014 Komisija meni, da:

- bi volivci morali biti obveščeni o povezavah med nacionalnimi strankami in evropskimi političnimi strankami pred in med volitvami v Evropski parlament;
- bi se države članice morale dogovoriti o enotnem volilnem dnevu v Evropski parlament in zaprtju volišč ob istem času;
- bi vsaka evropska politična stranka morala imenovati svojega kandidata za predsednika Evropske komisije;
- bi nacionalne stranke v svojih političnih oddajah v okviru volitev v Evropski parlament morale seznaniti državljane s kandidatom za predsednika Evropske komisije, ki so mu namenile podporo, in z njegovim programom.

Komisija meni, da je ta praktična priporočila, ki niso revolucionarna, ampak se razvijajo v skladu z evolucijo, mogoče izvesti pravočasno za volitve v Evropski parlament leta 2014. Prispevala bodo k spodbujanju evropske razprave in vzpostavitvi evropskega javnega prostora. Pripomogla bodo, da bo Evropa stopila v središče nacionalnih razprav po vsej EU. To bo odskočna deska za naslednje korake po poti evropske integracije.